

Місцями пам'яті

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У СВІДОМОСТІ МЕШКАНЦІВ МІСТА ТЕРНОПОЛЯ

ЗВЕРНИ УВАГУ!

Об'єкт стає місцем пам'яті, коли уникає забуття (меморіальна дошка, згадка в мас-медіа), коли він викликає емоцію в певній спільноті

ЧИТАЙТЕ У ВИПУСКУ:

Проблеми збереження історичної пам'яті у свідомості мешканців Тернополя	1
Що таке «місце пам'яті»?	1
Пам'ятники Тернополя, що не збереглися	2
Інформація про нас — для тих, хто не байдужий	2

Історична свідомість на базовому рівні формується через знання місцевої історії — місця, у якому народилася, сформувалася чи проживає людина, її малої «батьківщини». Увагу до місцевої («малої») історії визначають як одну з основних рис ментальності європейців, приналежність до яких декларують в Україні на усіх рівнях — від офіційно-владного до культурно-мистецького і побутового.

Історична свідомість відображає самоусвідомлення суспільства у єдності минулого, теперішнього і майбутнього. Оскільки суспільство є різноманітним, то все його різноманіття має історичне підґрунтя, а без нього уявлення про минуле є неповним. Тому, історична свідомість на місцевому — тернопільському — рівні має відображати не лише національно-визвольний чи ще якийсь підхід, а стояти понад чи поза цими підходами. Застосовуючи порівняльно-історичний метод, доводиться

констатувати загальне «погіршення» історичної пам'яті тернополя: дилетантизм деяких «фахівців» — краєзнавців, журналістів, органів влади місцевого рівня, а також невігластво так званих «пересічних городян». Сліди історичної пам'яті фіксуються у знанні мешканцями Тернополя елементарних фактів історії свого міста, стані пам'яток, назвах вулиць та інших об'єктів міста (також їх зміни, спотворення чи трансформації) і, як наслідок, ставленні до свого історичного минулого. Таке незнання свого міста є наслідком провінційної традиційної «сільської» ментальності мешканців сучасного Тернополя, яка ще не встигла зазнати впливу урбанізації. Серед них існує внутрішній підсвідомий опір цьому процесові. І це не лише характеризує маргіналів, які «приїхавши в місто не можуть виїхати з села». Непримиренне ставлення містян до вихідців із села, які перебувають у місті, ще не означає, що місцани самі позбулися залишків «сільської» ментальності.

Причинами цього є низький рівень освіченості і відсутність елементарної культури. Наслідки цього бачимо у ставленні таких мешканців Тернополя до міста як до тимчасової «перевалочної» бази або й як до окупованої ворожої території. Саме місто такі мешканці називають «великим селом», приносять з собою «кращі» традиції низької особистої культури, яку галицька урбаністична культура ХХ століття окреслила як «рагульство». Звідси, наприклад, і проблема засмічення міста. Таким чином, доки нова українська політична нація у своєму багатоманітті формує спільний націотворчий погляд на свою історію, місцева історія може бути могутнім чинником цього процесу.

В. Окаринський
(канд. іст. наук, доц.)

ЩО ТАКЕ «МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ»?

Місце пам'яті — термін, запропонований французьким істориком П'єром Норою, який організував видання однієї з багатотомних праць «Місця пам'яті» («*Les Lieux de Memoire*»), опублікованої у видавництві «Галлімар»

в 1983-1995 роках.

За Норою, місце пам'яті у всіх значеннях цього слова охоплює діапазон від найбільш матеріального й конкретного, географічно визначеного об'єкта до об'єкта найбільш абстрактного й інтелектуально сконст-

руйованого. Тобто місцем пам'яті може бути конкретне географічне місце, пов'язане з певною подією, але також і пам'ятник, музей, архів, символ, художній твір, певна інституція чи сама історична подія.

ПРО НАС

Місцями пам'яті

Звертайтеся до нас за

адресою:

м. Тернопіль, вул.
Громницького, 1а

Телефон:

05056165648

Email:

irinavasiruk@gmail.

Проект спрямований на подолання формалізму у вивченні історії краю, вшануванні його героїв та «місць пам'яті». Це допоможе на побутовому рівні відійти від надмірного регіоналізму та конфліктів пам'яті (зокрема щодо героїв України).

Реалізувати проект можна лише у співпраці з населенням, його творчої молоддю, підростаючим поколінням та молоддю. По-перше, це популістська робота; по-друге, організація спільних акцій – зокрема, вшанування захисників та героїв міста у Алеї Слави; акція «Ветеран живе поруч»; по-третє, видавнича справа, збір спогадів; по-чверте, співпраця з місцевими організаціями. Реалізація проекту вимагає співпраці істориків, представників ЗМІ, соціологів. Паралельно співпрацюють кілька груп (по 3-5 ос.): перша співпрацює з міськими школами, друга – організовує конференції, зустрічі студентів творчої молоді, інтелектуальної еліти міста, третя група займається видавничою діяльністю; у компетенції четвертої – пошук спонсорів; п'ята група відповідає за організацію спільних заходів та акцій.

**Пам'ятай, відтворюй,
примножуй!**

Пам'ятники, що не збереглися

- Шевченку Тарасу - стояв до 1983 року при вході у парк його імені
- Горькому Максиму - стояв до початку 1990-х у сквері, де зараз пам'ятник А. Шептицькому
- Галану Ярославу - стояв до початку 1990-х на місці теперішнього пам'ятника В. Гнатюку
- Марксу Карлу - стояв до початку 1990-х на місці теперішнього пам'ятника Я. Стецьку
- Леніну Володимирі - стояв до 1990 року на місці теперішнього пам'ятника Д. Галицькому
- Затонському Володимирі - стояв до початку 1990-х на місці теперішнього пам'ятника І. Горбачевському
- А. Міцкевичу - стояв перед сучасним драматичним театром ім. Т.Г.Шевченка. Був зруйнований, і не відновлений
- Ю. Пільсудському - стояв на площі свободи, перед Домініканським костелом. Нині трішки даліше знаходиться пам'ятник Данилу Галицькому, що дуже схожий
- Й. Сталіну - стояв на бульварі Шевченка, неподалік будинку Фінансового Управління

«Вічний вогонь» на Алеї Слави